

защо масата съюзено учителство стана общодѣлско и радикалдемократическо, стана настроено буржуазно-демократически.

Така се породи буржуазният демократизъм и всрѣдъ учителството подъ двата вида: общодѣлство и радикалдемократизъмъ, вследствие на дълбокитѣ промѣни, извършени въ нашия стопански животъ. Този буржуазен демократизъмъ не можеше да не зарази най-много съюзното учителство, което подъ видъ на радикалдемократизъмъ и общодѣлство, пригърна идеята за *културната* и *правова* държава и стана културтрегеръ за модернизирането и приспособяването на нашето производство къмъ новото капиталистическо време, защото, както споменахме, учителството не можеше еп тасе да усѣти и разбере здравата пролетарска тенденция въ нашия животъ. Това се удаваше само на отдѣлни единици, по-будни и по-трезви. Така, всички онѣзи идейни борби, които ставаха между социалдемократията, общодѣлството и радикалдемократизъма, се отражаваха неминуемо и въ редоветѣ на БУС.

Щомъ имаме ясенъ ликъ на общодѣлството и радикалдемократизъма въобще като теория, то за насъ става твърде понятна „еволуцията“ на БУС, неговата теория за *културната* и *правова* държава, за „прогресивността“ на „производящитѣ слоеве“, за силата на „гражданството“ и защо дяволътъ не е тъй черенъ, както по-преди, т. е. защо държавата „еволуирала“. Става ни сжщо понятно, защо социалистическата фразеология на общодѣлцитѣ трѣбваше полека-лека да се изпарява, понеже къмъ това ги тикаше обективната действителностъ, на която тѣ се покориха, за да запазятъ ръководството на Съюза и меснетитѣ, които то имъ осигурява. Търкането между общодѣлцитѣ и радикалдемократитѣ по нова време продължава само кратко време подъ видъ на борба между „тъмни“ и „свѣтли сили“, за да заглъхне съвършено при появата на *Социалдемократическата учителска организация*.

VII

Поява на социалистическото учителско движение.

Едновременно съ буржуазията, на българско обществено-политическо поле се появи и нейния антиподъ — пролетариатътъ. „Работния народъ“, „угнетенитѣ“, за които социалистическитѣ говорѣха по-рано, бѣ почналъ да се оформява въ чисто пролетарска класа съ свои собствени интереси. Социалистическата теория можеше вече да се провърри и чрезъ българската действителностъ. При бързия подемъ следъ острата криза, която породи общодѣлството, пулсътъ на капиталистическото развитие почна да бие ускорено. Пролетарскитѣ борби зачестиха и спомогнаха на социалдемократията въ началото на 1903 год. да се очисти отъ дребно-буржуазнитѣ елементи и да застане здраво на класова почва, да обхване чисто пролетарскитѣ интереси и